

Martina Jakerlová, Vznik, působení a rozpad Německého parlamentního svazu, 107 str.,
Diplomová práce FF UK, Praha 2006

Diplomantka si pro svou práci zvolila téma klasických politických dějin, a sice vznik a působení jednoho politického subjektu, v tomto případě Německého parlamentního svazu. Jednalo se o útvar vytvořený v mezní situaci a snad právě proto pouze dočasný, neboť se záhy ukázalo, že zájmy, které jeho participanty spojují, s uklidňováním poměrů slábnou na síle a ustupují jiným prioritám, především pak ekonomickým a sociálním částem politických programů. Stejně tak stěží dlouhodobě udržitelné byly v kolektivu potlačované či regulované osobní ambice leaderů jednotlivých politických uskupení, o metodách politického boje nemluvě. Nejedná se o téma, které by nebylo literaturou dotčeno, přesto bezesporu skrývá mnoho otázek, které ještě nebyly zodpovězeny a jistě nabízí i nové přístupy, neboť stávající literatura je vesměs staršího data. Je však otázkou, do jaké míry se tyto úkoly podařilo diplomantce zvládnout, a stejně je na místě i otázka naprosto základní, jak přistoupila k heuristice, jak se vyrovnala s prameny a literaturou.

Předkládaný text je na první pohled kultivovaný, bezesporu výborná znalost němčiny jistě přispěla k úrovni této práce. Nemohu se však zbavit dojmu, že nebyly ani zdaleka vyčerpány všechny možnosti, které dané téma nabízí, a to jak heuristicky, tak interpretačně. Při četbě této práce jsem téměř nenarazila na pasáž, která by mi přišla nová a originální, měla jsem pocit, že tohle přeci jsem už někde četla, že jsou to dostatečně známé věci, a to je u práce diplomové, dle mého soudu, problém. Stačí se podívat na poznámkový aparát, a je naprosto zřejmé, z čeho tyto moje pocity pramenily. Zároveň si již v tuto chvíli neodpustím podivení nad tím, proč dění ve sněmovně je převážně přibližováno z deníku Bohemia, a nikoli z parlamentních tisků, které jsou tak dobře přístupny v elektronické verzi. A zde se dostávám jen k některým námětům, které mě při čtení napadly. Vedle nedostatečné práce s Těšnopiseckými zprávami postrádám také jiné parlamentní dokumenty, a to přesto, že v Archivu Poslanecké sněmovny jsou přístupny jak materiály z jednotlivých výborů, tak také ledacos k parlamentním klubům. Jistě by bylo zajímavé dozvědět se, jak tento Svaz v parlamentu hlasoval, v čem byl jednotný a v čem neunitný, co byly ty konkrétní praktické otázky, na nichž se jeho poslanci rozcházel.

Domnívám se, že práce s prameny se měla daleko více soustředit i na jiné fondy, a nebo alespoň ty zkoumané daleko více vytěžit. To platí jak pro Presidium ministerské rady, tak pro Archiv Kanceláře prezidenta republiky, chybět by neměl Archiv Ústavu TGM, stejně jako Výstřížkový archiv Ministerstva zahraničních věcí, který se nachází v Národním archivu.

Chápu, že počátek dvacátých let může být z archivního pohledu někdy problém, stejně tak jako materiály německé provenience v Československu, ale výše zmíněná doplnění odkazují opravdu na prameny přístupné a základní. Stejně tak by ovšem chtěla rozšířit plejádu prostudované literatury, třeba o Československou vlastivědu, bohatou literaturu k českým agrárikům, Šebkovy věci k německým křesťanským sociálům by také mohly být inspirativní, stejně jako Kárníkovy k německým sociálním demokratům. Sborník Osobnost v politické straně by jistě mohla napomoci. Přijde mi, že diplomantka málo refleктоvala novější literaturu, je sice chvályhodné, že pracovala s řadou německých prací, ale na druhou stranu je třeba vidět, že kdy tyto práce jsou a o jakou literaturu a prameny se opírají. To nemá nijak snižovat jejich význam, pouze poukázat na objektivní limity těchto studií. Přínosem by mohlo bezesporu být, kdyby diplomantka prošla diplomové a disertační práce v historickém semináři FF UK, neboť právě pod vedením jejího školitele vznikla řada prací, které by ji mohly informačně obohatit a badatelsky inspirovat.

Proti klasicky stanovené koncepci práce nelze nic namítat, na tomto místě si tedy dovoluji položit pouze několik dílčích otázek či poukazů na možnosti doplnění. V práci nalézáme jak slovníková přiblížení jednotlivých politických stran, tvořících Svaz, tak vůdčích osobností. To je jistě namístě. Nad čtením těchto řádek mne napadlo, jaký byl vlastně skutečný sociální a hospodářský program DNP. Myslím, že se nejedná o okrajovou záležitost, když právě na těchto otázkách se lámal politický chléb Německého parlamentního svazu. Čeští pravicoví nacionalisté, tedy Kramářova národní demokracie, byli liberálové a zároveň řada z nich měla sociálně reformní názory. Jak to bylo s DNP? Pokud zůstaneme u klíčových otázek, které interesovaly a zároveň rozdělovaly členy Svazu, tak nemůžeme nevzpomenout válečné půjčky. Ty jsou v textu mnohokrát zmiňovány, jednalo se opravdu o problém pro německé obyvatelstvo Československa a jeho politickou reprezentaci zásadní. Proč ale není pořádně vysvětlen? Proč není ani naznačeno, že tato otázka rozdělovala i české politické strany, že největší spor o ni svedli členové téže politické strany, dva ministři financí, tedy Rašín a Engliš? To, co si o věci myslel Šámal, resp. Hrad, bylo sice důležité, ale zdaleka to nebylo to jediné důležité. Válečné půjčky byly principiální a srdeční záležitostí i pro řadu osobností na české straně, a to pak jde pragmatismus dost často stranou. Mezi hesly významných osobností pak postrádám temperamentního poslance Baerana, přestože je to jinak snad nejčastěji zmiňovaná persóna. Pouze na doplnění pak uvádím, že termín aktivismus je poněkud staršího data, než jak uvádí diplomantka, vždyť jako aktivisté byli označováni již ti čeští politici, kteří za první světové války spolupracovali s vídeňskou garniturou, a ani zde se nedomnívám, že se jedná o první použití daného pojmu.

Při celkovém hodnocení práce Martiny Jakerlové Vznik, působení a rozpad Německého parlamentního svazu musím konstatovat, že se jedná o text mající stylistickou i formální úroveň, z obsahového hlediska však jde z převážné části o kompilaci, což je u diplomové práce opravdu škoda. I před výše naznačené výhrady jsem se rozhodla doporučit tuto práci k obhajobě.

Praha, 11.9.2006

Doc. PhDr. Jana Čechurová, Ph.D